BERNT SVARER

Professor emeritus Jan Fridthjof Bernt svarer på juridiske spørsmål fra Kommune-Norge. Foto: Magnus Knutsen Bjørke

Bernt svarer: – Kan nekte innsyn i advokatens råd, men må vurdere merinnsyn

Kommunen nekter fullt innsyn i kommuneadovkatens råd i spørsmålet om kommunen skal anke en sak til lagmannsretten. Har kommunen rett til det?

Bernt svarer

PUBLISERT 14.10.2024 - 12:28

Bernt svarer

- Jan Fridthjof Bernt er professor emeritus ved Universitetet i Bergen.
- Han har utgitt en rekke bøker innen blant annet forvaltningsrett og kommunalrett.
- Han ledet det offentlige utvalget som ledet fram til en kraftig fornying av kommuneloven i 1992.
- Bernt har også stor kunnskap om blant annet offentlighetsloven og forvaltningsloven.
- Spalten publiseres ukentlig på Kommunal-Rapport.no. Spørsmål kan sendes til redaksjon@kommunal-rapport.no.

SPØRSMÅL:

Jeg har bedt om innsyn i saksdokumentene til en sak behandlet av formannskapet. Formannskapet skulle ta stilling til om kommunen skulle anke en sak om eiendomsskatt kommunen hadde tapt i tingretten. Formannskapet vedtok at kommunen ikke skulle anke. Jeg har fått delvis innsyn i saksdokumentene, deler av to

kommuneadvokaters redegjørelse er delvis sladdet, deler av kommunedirektørens saksframstilling er også sladdet. Kommunen viser til offentleglova § 18 som grunnlag for å gi avslag, men gir meg altså delvis innsyn etter reglene om meroffentlighet. I rettledningen til offentleglova står det at: «Dersom eit dokument som opphavleg var omfatta av unntaket i offentleglova § 18 seinare blir teke inn som eit saksdokument i ei sjølvstendig forvaltningssak, vil det ikkje lenger vere høve til å gjere unntak for dokumentet etter offentleglova § 18.»

Er formannskapets behandling av ankespørsmålet «ei sjølvstendig forvaltningssak» slik at kommuneadvokatenes vurderinger ikke kan unntas offentlighet med hjemmel i §18?

SVAR:
Utgangspunktet er altså bestemmelsen i offentleglova § 3, der det fastslås at «Saksdokument, journalar og liknande register for organet er opne for innsyn dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov». Dette gjelder som alminnelig regel også saksforelegg fra kommuneadministrasjonen til folkevalgt organ. Disse kan etter lovens § 16 første avsnitt, bokstav a, ikke unntas som «dokument som organet har utarbeidd for si eiga interne saksførebuing» etter § 14, Men i lovens § 18 har vi en bestemmelse om at «Det kan gjerast unntak frå innsyn for dokument som eit organ har utarbeidd eller motteke som part i ei rettssak for norsk domstol». Denne omfatter slike dokumenter som legges frem for et folkevalgt organ som del av grunnlaget for saksbehandlingen der.

I denne saken er det altså spørsmål om rett til innsyn i saksdokumentene til formannskapets behandling av spørsmålet om man skal påanke en tingrettsdom der kommunen tapte. Ved siden av kommunedirektørens saksforelegg, er det også tale om en redegjørelse fra to

kommuneadvokater. Avgjørende her er altså når slike redegjørelser til folkevalgt organ går inn under denne unntaksregelen.

Unntaket fra rett til innsyn gjelder etter ordlyden i bestemmelsen for dokument som kommunen «har utarbeidd eller motteke som part i ei rettssak for norsk domstol». Det fremgår av forarbeidene (Ot.prp. nr. 102, 2004-2005, merknader til bestemmelsen) at dette er dokumenter til eller fra kommunen i en pågående rettssak «i eigenskap av å vere part». Her nevnes at «Dette vil både omfatte stemningar, tilsvar og andre prosesskrifter som organet har utarbeidd eller motteke i høve saka».

Ut fra at bestemmelsens formål, som er å unngå at det blir gitt innsyn som kan svekke kommunens posisjon i en pågående rettstvist, er det imidlertid lagt til grunn, i Rettleiar til offentleglova, at unntaket også omfatter «dokument som er utarbeidde av advokaten til organet eller andre rådgivarar, medrekna råd og innspel frå andre forvaltningsorgan som organet brukar i saka om hvordan organet bør stille seg, prosessrisikovurderinger og andre dokumenter som er knyttet til organets status som part i sak som nevnt». Det som her sies, må også gjelde der det skal tas stilling til om man skal påanke en ikke rettskraftig dom. Det betyr at formannskapets behandling av denne problemstillingen ikke er «ei sjølvstendig forvaltningssak» i denne sammenheng, og at advokatenes og kommunedirektørens uttalelser her som utgangspunkt og alminnelig regel kan unntas fra innsyn.

Ved avvisning av krav om innsyn i slike dokumenter må imidlertid kommunen etter § 11 også «vurdere å gi heilt eller delvis innsyn». Slikt innsyn bør gis «dersom omsynet til offentleg innsyn veg tyngre enn behovet for unntak».

Unntaksbestemmelsen gjelder etter sin ordlyd også etter at rettssak er avsluttet, men i merknadene i proposisjonen understrekes at begrunnelsen for unntaket er behovet for skjerming så lenge saken pågår: Idet man viser til «at slike dokument står i ei særstilling, bl.a fordi innsyn kan føre til meir førehandsprosedyre, og fordi det gjeld saker der forvaltninga sjølv ikkje skal ta noka avgjerd, men i røynda står i same stilling som andre som er part i ei rettssak».

Det forhold at saken er avsluttet, vil i alle fall normalt medføre at det skal gis innsyn etter meroffentlighetsvurderingen etter § 11.